

СУЧАСНІ ПРАВОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ

УДК 347.191.11

О. О. САВЧУК,
здобувач НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

ПРАВОВІ ПИТАННЯ КРЕДИТУВАННЯ КРЕДИТНИМИ СПІЛКАМИ

Стаття присвячена особливостям нормативного регулювання кредитування кредитними спілками. Автором здійснено аналіз правової природи кредитної спілки (далі – КС), мети та принципів їхньої діяльності. Крім того, було досліджено особливості умов кредитування окремими кредитними спілками.

Ключові слова: кредитна спілка, кредитування, неприбутковість, економічні нормативи, кооперація, управління.

Постановка проблеми. У сучасних умовах кредитна спілка є невід’ємною та специфічною складовою фінансової системи ринкового типу. Принципи організації, мета, завдання та функції роблять її відносно відособленою від інших інститутів фінансового ринку, вносять характерні особливості у правовідносини з ними. Істотним фактором, що впливає на становлення та розвиток кредитної кооперації як повноправного учасника фінансового ринку, є створення ефективної нормативної бази, яка врегулює діяльність кредитних спілок різного рівня та забезпечить захист інтересів їх вкладів та членів КС.

Мета дослідження – в сучасних умовах визначити взаємодію ознак КС як суб’єктів господарювання та як фінансової установи.

Стан дослідження. Дослідженню окремих питань особливостей правового статусу та функціонування кредитних спілок присвячені праці як науковців-економістів, так і правників, зокрема, А. А. Степанової, О. О. Луцишина [1], А. А. Пожар, Л. А. Негребецької, Н. О. Славової, Р. В. Мавліханової, Я. З. Гаєцької-Колотило, О. В. Гафурової, А. Пантелеймоненко [2], В. В. Гончаренко [3] та О. В. Добровольської [4], Л. Г. Рябко [5], В. Л. Кротюк [6]. Загальні питання кредитування фінансовими установами розглядалися також С. В. Глібком [7; 8], Т. Коршиковою [9].

Разом з тим актуальним завданням є дослідження умов легалізації та вимог щодо додержання умов кредитування кредитними спілками.

Виклад основного матеріалу. Існує декілька законодавчих визначень змісту терміна «кредитна спілка». Так, у ст. 130 Господарського кодексу України (далі – ГК України) закріплено, що кредитна спілка – це неприбуткова організація, заснована

громадянами у встановленому законом порядку на засадах добровільного об’єднання грошових внесків з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні інших фінансових послуг [10]. Натомість Закон України «Про кредитні спілки» (далі – Закон «Про КС») регулює порядок створення та діяльності кредитної спілки як неприбуткової організації, заснованої фізичними особами, професійними спілками, їх об’єднаннями на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об’єднаних грошових внесків кредитної спілки [11].

Законодавство України закріплює певні засоби господарського регулювання діяльності кредитних спілок, що пов’язується з особливостями зайнятого ними місця в кредитній системі України. Такими засобами є:

1. Особливий порядок створення та реєстрації як фінансової установи.

2. Поєднання в сутності кредитних спілок неприбутковості та статусу фінансової установи.

3. Встановлення ліцензійних вимог до кредитної спілки як до фінансової установи за винятком випадків кредитних операцій, які здійснюються з членами кредитних спілок. Так, у Розпорядженні Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг «Про внесення змін до Положення про Державний реєстр фінансових установ та визнання такими, що втратили чинність, деяких нормативно-правових актів Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України» № 4368 від 28 листопада 2013 р. (далі – Положення № 4368), крім загальних вимог, що висуваються до фінансових установ при реєстрації, закріплюється низка додаткових вимог до кредитної спілки:

1) органи управління кредитної спілки повинні бути створені відповідно до вимог Закону «Про КС»;

2) вступний та обов'язковий пайовий внески повинні бути внесені всіма засновниками (членами) кредитної спілки;

3) внутрішні положення кредитної спілки згідно з Переліком внутрішніх положень та процедур кредитної спілки, затвердженим розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України № 116 від 11 листопада 2003 р., зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25 листопада 2003 р. № 1078/8399, повинні бути затверджені в установленому порядку та відповідати вимогам законодавства;

4) програмне забезпечення та спеціальне технічне обладнання кредитних спілок, пов'язане з наданням фінансових послуг, повинні відповідати вимогам до програмного забезпечення та спеціального технічного обладнання кредитних спілок, пов'язаного з наданням фінансових послуг, затвердженим розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України № 4122 від 3 червня 2005 р., зареєстрованим у Міністерстві юстиції України № 707/10987 від 4 липня 2005 р. (із змінами);

5) кредитна спілка зобов'язана мати окреме приміщення з обмеженим доступом та сейф для зберігання грошей (грошових коштів) і документів, що унеможлиблює їх викрадення (пошкодження) [12].

6) встановлення економічних нормативів для КС.

На наш погляд, для зниження ризиків у діяльності кредитних спілок повинні бути обов'язковими засобами:

- проведення фінмоніторингу при створенні та діяльності кредитної спілки;
- актуалізація інформації про частку власності в капіталі КС кожного члена;
- наявність СРО національного рівня для кредитних спілок, якій Нацкомфінпослуг може делегувати частину повноважень.

Ще в 2009 р. А. А. Степанова пропонувала об'єднання НАКСУ та ВАКС в єдину головну установу кредитних спілок та делегування основних функцій щодо управління КС та створення стабілізаційного фонду на національному рівні [13, с. 14].

Правові механізми регулювання створення та діяльності кредитних спілок закріплюються у низці нормативно-правових актів, серед яких згадувані вище ГК України, Закон України «Про КС», а також постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів)» № 913 від 7 грудня 2016 р. (далі – Ліцензійні умови № 913), Розпорядження Державної комісії з регулю-

вання ринків фінансових послуг «Про затвердження Положення про фінансові нормативи діяльності та критерії якості системи управління кредитних спілок та об'єднаних кредитних спілок» № 7 від 16 січня 2004 р. (далі – Положення № 7), Положення № 4368 та ін.

Науковцями відмічається, що принципи діяльності кредитних спілок підтверджують унікальність даних утворень, оскільки їм властиві ознаки як кооперативів, так і кредитних установ [13, с. 6]. При цьому підкреслюється, що неусвідомлення громадянами ідей кредитної кооперації є тією першопричиною, яка гальмує розвиток кредитних спілок в Україні [13, с. 7].

Окремою ознакою, яка впливає на визначення характеру діяльності КС, є їх законодавчо визначена неприбутковість. Як відмічає А. А. Степанова, неприбутковість кредитних спілок є тією ознакою, яка вирізняє їх серед інших суб'єктів небанківського фінансового сектору та підтверджує їх суперечливу природу функціонування, проявом якої є не фінансовий результат від діяльності, а забезпечення своїх членів необхідними фінансово-кредитними ресурсами та отримання соціального ефекту для всього суспільства [13, с. 6].

Н. О. Славова відмічає мету КС як задоволення її членами своїх економічних, соціальних потреб через взаємне кредитування (надання фінансових послуг) за рахунок об'єднаних грошових внесків членів КС [14, с. 6].

Але з цим не можна погодитися в повному обсязі, тому що метою КС, яка не відповідає принципам взаємного кредитування, є одержання прибутку, хоча може і опосередковано, що проявляється в нормах Закону «Про КС», а саме: абз. 14 ч. 2 ст. 7 передбачає наявність у статуті обов'язкової норми про розподіл доходів КС, право її членів на одержання доходу на свій пайовий внесок передбачено абз. 6 ч. 1 ст. 11 Закону «Про КС», розподіл доходів здійснюється рішенням загальних зборів членів КС (абз. 7 ч. 2 ст. 14 Закону «Про КС»); розподіл доходів за підсумками фінансового року між членами КС (ч. 3 ст. 21 Закону «Про КС»)

Варто дослідити колізійні питання, які виникають при аналізі визначень, зафіксованих у Законі України «Про кредитні спілки» та ГК України. Вони знаходять прояв, перш за все, у встановленні суб'єкта заснування. Так, ГК України встановлює, що засновником може бути громадянин України, натомість Закон «Про КС» вказує на фізичних осіб, професійні спілки та їх об'єднання. При конкуренції правових норм, що містяться в загальному та спеціальному законах, застосовуються ті, які закріплені у спеціальному законі – у даному випадку – в Законі «Про КС». Залишається за межами визначення поняття членства

юридичних осіб профспілок та їх об'єднань. Тим більш, що затребуваними кредитні спілки є для такої частини підприємців, як малі та середні підприємства. Саме вони є найбільш вразливими в період фінансових криз та здорожчання кредитних ресурсів.

Не можна погодитися зі Н. О. Славою про встановлення відповідальності членів за своїми пайовими внесками, оскільки члени кредитної спілки не беруть участі в кредитуванні третіх осіб заробляючи дохід [14, с. 11].

У зв'язку з вищезазначеними вимогами щодо реєстрації та ліцензування розширюється і перелік документів, що вимагаються від кредитної спілки в процесі внесення відомостей про неї до Державного реєстру фінансових установ.

Наступною специфічною рисою кредитної спілки є ліцензування окремих видів її діяльності. Так, відповідно до ч. 5 ст. 8 Закону України «Про кредитні спілки» ліцензуванню підлягає діяльність кредитної спілки із залучення внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки, а також інші види діяльності відповідно до закону.

Ліцензійні умови № 913 встановлюють, що господарську діяльність з надання фінансових послуг у частині залучення фінансових активів від фізичних осіб із зобов'язанням щодо наступного їх повернення можуть провадити кредитні спілки виключно після отримання відповідної ліцензії. Залучення внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки здійснюється кредитними спілками на підставі ліцензії на залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення. При цьому для провадження нею діяльності із залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення та/або з надання коштів у позику, в тому числі на умовах фінансового кредиту, – положення про фінансові послуги кредитної спілки та примірні договори про надання фінансових послуг, що є додатками до положення.

Крім того, у даному нормативно-правовому акті закріплюються норми, що містять додаткові вимоги у вигляді обов'язків кредитних спілок як суб'єктів, які надають фінансові послуги в частині залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення та/або надання коштів у позику, в тому числі на умовах фінансового кредиту. Більшість цих норм має бланкетний характер і посиляються на положення Закону «Про КС» щодо здійснення управління спілкою, прийняття нових членів та гарантування їхніх прав.

Як впливає зі ст. 8 Закону «Про КС» деякі з видів діяльності кредитних спілок не підлягає ліцензуванню. Так, надання фінансових кредитів за рахунок капіталу кредитної спілки, а також коштів об'єднаних кредитних спілок, залучених кредитною спіл-

кою, що є їх членом, та коштів спільних фінансових фондів асоціацій кредитних спілок, утворених їх членами, не вимагає наявності ліцензії. Такі положення потребують визначення засобів захисту членів КС від ризиків втрати їх внесків.

Положення № 7 закріплює засоби економічного регулювання діяльності кредитних спілок. Такими засобами, які передбачають економічні нормативи, є:

- 1) норматив достатності капіталу;
- 2) норматив платоспроможності;
- 3) нормативи якості активів;
- 4) нормативи ризиковості операцій;
- 5) норматив прибутковості;
- 6) норматив миттєвої ліквідності;
- 7) норматив короткострокової ліквідності.

Розглянемо зміст окремих вимог до кредитних спілок [15].

Так, відповідно до нормативу достатності капіталу його розмір не може бути меншим, ніж 10 відсотків від суми її загальних зобов'язань.

Норматив коефіцієнта платоспроможності встановлюється з метою мінімізації ризиків, пов'язаних із здатністю кредитної спілки розрахуватися за своїми зобов'язаннями як співвідношення регулятивного капіталу (власних коштів) кредитної спілки до сумарних активів, зважених за ступенем ризику та суми залишку зобов'язань членів кредитної спілки перед третіми особами, за якими кредитна спілка виступає поручителем, зважених за ступенем ризику.

Норматив якості активів як відношення загальної суми заборгованості за простроченими, неповерненими, безнадійними та продовженими (продлонгованими) кредитами, не перекритої сформованим резервом забезпечення покриття втрат від неповернених позичок, до загальної суми заборгованості за наданими кредитами для кредитних спілок, окрім об'єднаних кредитних спілок:

- 1) для першої групи режимів регулювання кредитних спілок не може перевищувати 8 відсотків;
- 2) для другої групи режимів регулювання кредитних спілок та для об'єднаних кредитних спілок не може перевищувати 10 відсотків;
- 3) для третьої групи режимів регулювання кредитних спілок не може перевищувати 12 відсотків.

Норматив ризикованості операцій розмір кредиту, наданого одному члену кредитної спілки, не може перевищувати 20 відсотків від її капіталу. При цьому максимальний залишок за наданими кредитами одного члена кредитної спілки, окрім об'єднаної кредитної спілки, не може перевищувати 25 відсотків від капіталу кредитної спілки на дату надання кредиту.

Проаналізуємо специфіку господарської діяльності кредитних спілок. Переважна кількість кредитних договорів укладається при кредитуванні членів

кредитної спілки, що прямо впливає з ч. 2 ст. 130 ГК України та Закону України «Про КС». Законодавець акцентує увагу на діяльності даної фінансової установи з надання кредитів її членам як основному виду діяльності. Так, відповідно до ч. 2 ст. 7 Закону «Про КС» встановлена обов'язковість закріплення у статуті порядку і умов надання кредитів членам КС. Також у ч. 1 ст. 11 цього Закону вказано, що члени кредитної спілки мають право одержувати від кредитної спілки кредити. Відповідно до правового статусу КС вона надає кредити своїм членам на умовах платності, строковості та забезпеченості в готівковій та безготівковій формі, а також надає кредити іншим кредитним спілкам.

Особливу правову увагу повинен викликати механізм кредитування КС за рахунок залучених фінансових активів. Відповідно до ст. 1 Закону «Про КС» кредитна спілка здійснює кредитування та надає інші фінансові послуги за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки. Стаття 19 цього Закону передбачає, що майно кредитної спілки формується за рахунок: 1) вступних, обов'язкових пайових та інших внесків членів кредитної спілки (крім внесків (вкладів) на депозитні рахунки); 2) плати за надання своїм членам кредитів та інших послуг, а також доходів від провадження інших видів статутної діяльності; 3) доходів від придбаних кредитною спілкою державних цінних паперів; 4) грошових та інших майнових пожертвувань, благодійних внесків, грантів, безоплатної технічної допомоги як юридичних, так і фізичних осіб, у тому числі іноземних; 5) інших надходжень, не заборонених законодавством. Тобто правовий статус кредитної спілки передбачає, зокрема, її самофінансування.

Економісти при розгляді механізмів функціонування кредитних спілок дорівнюють їх до фінансового кооперативу, заснованого з метою здійснення його членами фінансової самопомоги на засадах взаємодопомоги і демократичних принципів управління, що надає своїм членам – фізичним та юридичним особам – увесь необхідний їм перелік фінансових послуг [16, с. 223–250]. А. А. Пожар не аналізує фактичний правовий контроль за розподілом активів кредитних спілок, який, навпроти, свідчить про відстороненість членів від процесу кредитування. Разом з тим порівняння з кооперативом приводить до певних висновків виходячи з такого. Економічне розуміння кооперативного управління кредитної спілки є основою та водночас ґрунтується на правових нормах про наявність у кожного члена кредитної спілки одного голосу та про голосування на загальних зборах, при якому рішення приймається більшістю присутніх. Також намагання в економічних дослідженнях зробити послуги кредитних спілок доступними

на умовах кооперації призводить до трансформації їх послуг зі споживчого кредитування до кредитування суб'єктів господарювання, при якому так би мовити, «споживач» одержує кошти, які частково сам вніс в КС. Правовий зміст кредитів КС, незважаючи на економічні ознаки КС, свідчить про наявність класифікації кредитів КС як споживчих.

Проаналізуємо показники діяльності КС. Найбільший попит мають споживчі кредити – 55,5 % від суми кредитів (1 064,6 млн грн). Друге місце посідають кредити, надані на придбання, будівництво та ремонт нерухомого майна – 21,2 % (405,5 млн грн). Найменшу частку в загальному обсязі виданих кредитів 3,5 % (67,5 млн грн), як і в попередні періоди, має кредитування ведення фермерських господарств [17, с. 7].

Серед ризикових є комерційні кредити (середній кредит становить 38,1 тис. грн). Простроченість понад три місяці мають 23,8 % (33,6 млн грн) кредитів.

Діапазон середньозважених відсоткових ставок за кредитами, які надані членам кредитних спілок, досить широкий. Найбільша кількість кредитних спілок – 106 (35,8 %) – надають кредити за середньозваженою ставкою в межах від 40 % до 50 % річних. Більша половина кредитних спілок (54,0 %) надають своїм членам кредити за відсотковою ставкою в межах від 30 % до 50 % річних [17, с. 7].

Необхідно враховувати, що законодавство не дозволяє надавати кредити юридичним особам, тому погляди науковців про кредитування малого та середнього бізнесу можливо необхідно тлумачити тільки як кредитування фізичних осіб – підприємців. Одночасно науковці відмічають, що спостерігається тенденція поступового переходу кредитних спілок від споживчого кредитування до кредитування малого бізнесу і сільськогосподарських товаровиробників, що зумовлено настанням наступного етапу еволюції системи, передумовами якого є, з одного боку, необхідність освоєння нових ніш кредитного ринку, а з другого – підвищення інтенсивності конкурентної боротьби з комерційними банківськими структурами [16, с. 223–250].

Ще однією проблемою КС є формування статутного капіталу. Мінімальний розмір статутного капіталу кредитної спілки не передбачений законодавством. Тому науковці, мотивуючи умови споживчого кредитування, висувають аргументовану пропозицію щодо встановлення в законодавстві мінімального розміру пайового засновницького капіталу кредитних спілок з урахуванням класифікації таких спілок, а саме на момент реєстрації великої кредитної спілки не менше 100 000 євро; середньої кредитної спілки – 50 000 євро; малої кредитної спілки – 25 000 євро; запропоновано встановити обов'язок щодо

розміщення коштів резервного капіталу кредитних спілок на окремому банківському рахунку, або на депозитних рахунках банку, в державних цінних паперах, перелік яких встановлюється Держфінпослуг з метою забезпечення фінансової стійкості кредитних спілок [14].

Але проблема мінімального статутного капіталу правовими засобами скоріше вирішується за допомогою нормативної достатності капіталу, ніж облікового показника статутного капіталу.

Статистичні дані свідчать, що формування капіталу кредитної спілки здійснюється за рахунок різних джерел. Так, загальний обсяг капіталу станом на 30.09.2017 р. становить 1 099,5 млн грн та порівняно з 30.09.2016 р. зменшився на 102,6 млн грн, або на 8,5 %. Станом на 01. 10. 2017 р. загальний капітал сформовано на: 38,0 % (418,3 млн грн) за рахунок пайових внесків членів кредитних спілок; 45,8 % (503,5 млн грн) за рахунок резервного капіталу; 3,0 % (33,3 млн грн) за рахунок додаткового капіталу; 13,1 % (144,3 млн грн) за рахунок нерозподіленого доходу [17, с. 4–5].

Як висновок необхідно сформулювати таке. Якщо враховувати, що принципи кооперації та «довірчі засади» є ступенем консолідації спільноти членів кооперативу, то ці ознаки значним чином нівелюються в кредитних спілках та здійснюється відсторонення члена кредитної спілки від «спільної» діяльності за їх участі. Відповідно до сучасного нормативного регулювання можливо навіть додати, що при залученні КС коштів від третіх осіб та надання кредитів не членам кредитної спілки відбувається виключення принципів кооперації з її діяльності, мінімізується участь у такій діяльності КС її членів, а сама діяльність та господарська організація наближується до діяльності господарських товариств.

Можливо навіть відмітити, що принципи кооперації поступово втрачають свій вплив на регулювання діяльності КС та одночасного відсторонення учасників КС від управління кредитною спілкою.

Для належної діяльності КС доцільним стає поступове її регулювання як фінансової установи. В подальшому необхідно дослідити додержання прав членів при управлінні кредитною спілкою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Луцишин О. О. Кредитні спілки на ринку фінансових послуг України: проблеми та пріоритети розвитку. *Світ фінансів*. Вип. 3 (8), жовтень 2006. С. 114–127.
2. Пантелеймоненко А. Історичний досвід становлення та розвитку вітчизняної кредитної кооперації. *Світ фінансів*. Вип. 3 (16), вересень 2008. С. 170–174.
3. Гончаренко В. В. Про зміну концепції розвитку системи кредитної кооперації та її можливий вплив на кредитно-кооперативний сектор національної економіки. *Науковий вісник Полтавського університету економіки та торгівлі*. 2011. №5 (50). С. 99–107.
4. Добровольська О. В. Концепція розвитку системи кредитної кооперації: реалії та перспективи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. С. 251–253.
5. Рябко Л. Г. Правове регулювання кредитних відносин по законодавству України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2002. С. 15–16.
6. Кротюк В. Л. Національний банк – центр банківської системи України. Організаційно-правовий аналіз. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре». С. 87–166.
7. Глібко С. В. Деякі питання регламентування надання банками споживчих кредитів. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2008. Вип. 15. С. 78–87.
8. Глібко С. В. Проблеми правового регулювання умов кредитування. *Проблеми законності*. 2008. № 93. С. 57–62.
9. Коршикова Т. Контроль та управління ризиками в кредитній діяльності банків. *Вісник Національного банку України*. 2003. № 1. С. 25.
10. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Стор. 303. Ст. 462.
11. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001 № 2908-III. *Офіційний вісник України*. 2002. № 3. Стор. 1. Ст. 79.
12. Про внесення змін до Положення про Державний реєстр фінансових установ та визнання такими, що втратили чинність, деяких нормативно-правових актів Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України: затв. Розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 28.11.2013 № 4368. *Офіційний вісник України*. 2014. № 3. Стор. 195. Ст. 79.

13. Степанова А. А. Суперечності та перспективи розвитку кредитних спілок в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2009. 20 с.
14. Славова Н. О. Господарсько-правовий статус кредитних спілок: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. Донецьк, 2010. 18 с.
15. Положення про фінансові нормативи діяльності та критерії якості системи управління кредитних спілок та об'єднаних кредитних спілок: затв. Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг від 16.01.2004 № 7. *Офіційний вісник України*. 2004. № 5. Стр. 104. Ст. 261.
16. Пожар А. А. Економічні та організаційні особливості розвитку кредитної кооперації в Україні: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Полтавський ун-т споживчої кооперації України. Полтава, 2007. 254 с.
17. Підсумки діяльності кредитних спілок за 9 місяців 2017 року. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. 9 с. URL: https://www.nfp.gov.ua/files/ks_9%20mis%202017.pdf.

REFERENCES

1. Commercial code of Ukraine: Law of Ukraine No. 436-IV. *Official bulletin of Ukraine* March 28, 2003, No. 11, p. 303, art. 462.
2. Dobrovolskaya, O. V. The Concept of Development of the System of Credit Co-operation: Realities and Prospects. *Scientific Herald of the International Humanitarian University*. pp. 251–253.
3. Glebko, S.V. (2008). Some issues regulating the provision of consumer loans by banks. *State Building and Local Government*. 15, pp. 78–87.
4. Glibko, S.V. (2008). Problems of legal regulation of credit conditions. *Problems of Law*, 93, pp. 57–62.
5. Goncharenko V.V. 2011. About the change of the concept of development of the system of credit cooperation and its possible impact on the credit-cooperative sector of the national economy. *Scientific herald of Poltava University of Economics and Trade*. 5 (50). pp. 99–107.
6. Korshikova, T. (2003). Control and risk management in credit activity of banks. *Bulletin of the National Bank of Ukraine*. 1. pp. 25.
7. Krotyuk, V.L. *National Bank - the center of the banking system of Ukraine. Organizational and legal analysis*. Kyiv: Publishing House "In Yure". pp. 87–166.
8. Lutsyshyn, O.O. (2006). Credit unions in the Ukrainian financial services market: problems and development priorities. *The world of finance*. 3 (8), pp. 114–127.
9. On amendments to the Regulation on the State Register of Financial Institutions and the invalidation of certain regulatory legal acts of the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine: Zatv. By the order of the National Commission, which carries out state regulation in the field of financial services markets as of November 28, 2013, No. 4368. *Official Bulletin of Ukraine* January 14, 2014, No. 3, p. 195, art. 79.
10. On Credit Unions: Law of Ukraine dated 2001, No. 2908-III. *Official bulletin of Ukraine* December 20, 2002, 3, p. 1, art. 79.
11. Panteleymonenko, A. (2008). Historical experience of formation and development of domestic credit co-operation. *The world of finance*. 3 (16), pp. 170–174.
12. Pozhar, A. A. (2007). *Economic and Organizational Peculiarities of Development of Credit Co-operation in Ukraine*. PhD. Poltava Unitary Enterprise of Consumer Co-operation of Ukraine. Poltava.
13. Provisions on financial performance standards and quality criteria for the management system of credit unions and united credit unions: Zatv. State Commission for Regulation of Financial Services Markets No. 7. *Official Bulletin of Ukraine*, February 20, 2004, No. 5, p. 104, art. 261.
14. *Results of activity of credit unions for 9 months of 2017*. National Commission for the regulation of financial services markets. 9 sec. URL: https://www.nfp.gov.ua/files/ks_9%20mis%202017.pdf.
15. Ryabko, L.G. (2002). Legal regulation of credit relations under the legislation of Ukraine. PhD thesis. Kharkiv: pp. 15–16.
16. Slavova, N.O. (2010). *The economic and legal status of credit unions*. PhD thesis. National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Economics. research Donetsk.
17. Stepanova, A.A. (2009). *Contradictions and prospects of development of credit unions in Ukraine*. PhD thesis. Kyiv. nats Un-t them. T. Shevchenko. Kyiv.

А. А. САВЧУК

соискатель НИИ правового обеспечения инновационного развития НАПрН Украины

ПРАВОВЫЕ ВОПРОСЫ КРЕДИТОВАНИЯ КРЕДИТНЫМИ СОЮЗЫ

Статья посвящена особенностям нормативного регулирования кредитования кредитными союзами. Автором проведен анализ правовой природы кредитного союза, цели и принципы их деятельности. Кроме того, были исследованы особенности условий кредитования отдельными кредитными союзами.

Ключевые слова: кредитный союз, кредитование, неприбыльность, экономические нормативы, кооперация, управление.

O. O. SAVCHUK

PhD Candidate of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine

THE LEGAL ISSUES OF LENDING BY CREDIT UNIONS

Problem Setting. The article is devoted to the peculiarities of normative regulation of crediting by credit unions. The author analyzes the legal nature of the credit unions, aims and principles of their activity. In addition, the features of lending to individual credit unions were studied.

Article's main body. In modern conditions, a credit union is an integral and specific component of the financial system of a market type. The principles of organization, purpose, tasks and functions make it relatively isolated from other institutions of the financial market, they introduce the characteristic features of the legal relationship with them. An important factor that influences to the formation and development of credit cooperation as a full member of the financial market is the creation of an effective regulatory base that will regulate the activities of credit unions of different levels and will ensure the protection of the interests of their deposits and members of credit unions.

Studies of specific issues of the peculiarities of the legal status and functioning of credit unions are devoted to the work of both economists and lawyers.

At the same time, the actual task is to study the conditions of legalization and requirements for the observance of conditions of lending by credit unions.

Conclusions and prospects for the development. There are several legislative definitions of the term "credit union". Thus Article 130 of the Commercial Code of Ukraine stipulates that a credit union is a non-profit organization established by citizens in accordance with the procedure established by law on the basis of a voluntary association of monetary contributions in order to fulfilling of needs of its members in mutual lending and provision of other financial services. Instead, the Law of Ukraine "On Credit Unions" regulates the procedure for the establishment and operation of a credit union as a non-profit organization founded by individuals, professional unions, and their associations on a cooperative basis, in order to fulfilling of needs of its members in mutual lending and the provision of financial services at the expense of unified monetary contributions of the credit union.

The Ukrainian legislation establishes certain ways of economic regulation of the activities of credit unions, which is associated with the peculiarities of their place in the credit system of Ukraine.

For the proper functioning of a credit union, it is expedient to gradually regulate it as a financial institution. In the future it is necessary to investigate the observance of the rights of members in the management of a credit union.

Special legal attention should be drawn to the mechanism of crediting by a credit union at the expense of borrowed financial assets.

Keywords: credit union, lending, management, non-profitability, economic standards, co-operation.